

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(8:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1913, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

N:r 3 Mars	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNESVENSSON, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	1913
---------------	--	--------------------------------------	---	------

För medborgarrätt!

För människorätt!

ljuder den maning runt jorden, som i dag enar och samlar Internationalens kvinnor. Vi räcka varandra händerna, vi giva varandra löften, dem tanken för över haven: Vi skola segra!

Men vi måste arbeta för medborgarrätten som vore det för människorätten, ty för arbetets kvinnor är det visst, att ur det slaveri, fattigdom och nöd, som hittills varit proletarietets arvedel, befrias vi icke genom enbart rösträtt.

Det är de tusende sinom tusende proletärkvinnornas dag! Men skola de komma? Nej, måhända icke. Nöden har satt sin stämpel på dem, svälten har härjat dem i förtid; de tro, att de ingenting ha att hoppas och att vänta av

TANKEN. Skulptur av Rodin.

livet. Det är deras tysta, tålmodiga kamp för livet, som ger oss mod och kraft att icke vika, det är den stumma anklagelsen från små bleka, tärda barnansikten — de må ha bleknat av brist på föda eller av alltför tidigt hårt arbete — som manar oss att gå ständigt framåt.

Som medborgare må vi utnyttja vår rösträtt till befrielse för kvinnorna, som ensamma eller familjemedlemmar ha vi samma kamp att föra, samma mål att vinna som arbetarklassens män: en ljus och lycklig barndom åt de unga, en tryggad existens åt de vuxna, en lugn och fridfull ålderdom åt de utarbetade. *Vi måste segra!*

(Hälsning från socialistiska kvinnor i Sverige, intagen i Kvinnodagens tidning »Kvinnorösträtt».)

Från riksdagen.

I likhet med föregående år införes motioner från riksdagen. Det blir i huvudsak sådana, som äro nära förbundna med våra kvinnofrågor och de, som fordra ett större intresse från arbetarehåll. För många kanske det synes onödigt att Morgonbris spalter upptagas av riksdagstryck, men då en del motioner beröra just frågor, som vid våra soc.-dem. kvinnokongresser varit mycket diskuterade och föremål för uttalande, och en del äro av stor betydelse för arbetareklassen, så anse vi det vara vår plikt att införa dem i Morgonbris.

Det blir ämnen till diskussion i klubbar, hoppas vi, och för många en sporre till att följa med och sätta sig in i riksdagsarbetet.

Minimilön. — Maximalarbetsdag.

Dessa tvenne för arbetareklassen så viktiga frågor ha väckts i år av Soc.-dem. riksdagsgruppen. De äro till huvudsakligaste del utarbetade av prof. Steffen med biträde av andra gruppmedlemmar, främst d:r R. Sandler.

Motionen i minimilönfrågan ingår utförligt på begreppet lagstadgad minimilön. Det framhålls, att det i själva lagtexten icke är meningen införa vissa minimilöner, utan att lagen påbjuder upprättandet av lönenämnder.

Självklart, säges det i motionen, är endast, att den lagstadgade minimilönen är det *lägsta lönebelopp*, som för viss arbetstid eller visst arbetsbeting kan *lagligen* betalas åt en viss klass eller grupp av arbetare, samt att alla avtal om *lägre* lön äro *ogilla* och åt arbetaren lämna rätten att på laglig väg av arbetsgivaren utkräva skillnaden mellan sådan lägre lön och den lagstadgade minimilönen.

Men hur *hög* skall denna minimilön vara? Hur skall den förhålla sig till de, oberoende av lagens ingripande, faktiskt betalade och avtalade *lägsta* lönerna och till de i den legalt oreglerade arbetsmarknaden *gängse* lönerna över huvud? Skall den lagstadgade minimilönens höjd *bestämmas* av den fria konkurrensen å arbetsmarknaden? Eller skall den undanryckas konkurrensens inflytande och fastställas enligt någon *annan*, helt självständig *princip*? Vilken skulle denna princip i så fall vara?

Här ligger hela spørsmålets innersta nationalekonomiska kärna. Den lagstadgade minimilönen tillgripes *därför*, att varken den fria konkurrensen å arbetsmarknaden eller den fria kampen mellan arbetarnas och arbetsgivarnas organisationer kunnat hindra, att de lägsta lönerna bragts ned *under* de nivåer, som skulle kunna gälla såsom de *lägsta tillfredsställande* ur arbetarnas och samhällets synpunkter. Den lagstadgade minimilönen *undanröjer* den av konkurrensen eller lönkampen skapade minimilönen och *intar dennas plats* såsom nedre *begynnelsepunkt* för den faktiska, *i övrigt* av konkurrensen och det fria avtalet reglerade skalan av arbetslöner. I denna bemärkelse kan man säga, att den lagstadgade minimilönen *reglerar konkurrensen* i stället för att regleras av den.

Vid behandlingen i motiveringen av den lagstadgade minimilönens nationalekonomiska innebörd påpekas, hur genom tullskydd av produkterna producenterna vilja hålla uppe vissa minimina av in-

komst och hur karteller och truster äro indirekt inkomstreglerande, och därför är det svårt att fatta, säges det vidare, »varför klokt anordnade direkta eller indirekta lagstadganden om minimilöner för kroppsarbetare skulle innebära ett dödshugg åt vårt näringslivs själva 'livsnerv'» och frågas om vårt »näringslivs livsnerv» består i arbetsgivarnas makt och rätt att pressa *just arbetslönerna* här mycket som helst? »I sanning borde arbetarbefolkningen vakna upp till *klassmedvetenhet* inför en nationalekonomisk dogmatik, som utpekar just deras samhällsklass såsom den enda från en rationell reglering av konkurrensen principiellt uteslutna».

Vidare redogöres för minimilönslagstiftningen i olika länder och övergår så till frågan om behovet av en lagstiftning om minimilöner i Sverige för det industriella hemarbetet, verkstads-, fabriks- och jordbruksarbetet och hemställes:

att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida och under vilka villkor må bestämmas, att minimilöner skola, genom särskilda, representativa myndigheter (»lönenämnder» eller »yrkesnämnder»), kunna fastställas för manliga och kvinnliga lönarbetare och biträden eller löntjänare med inkomster ej överstigande vissa belopp samt tillhörande de yrken och befattningar, inom vilka, genom särskilt förfarande, »lönenämnder» bli till-satta.

8-timmarsdag.

Som en nödvändig komplettering till minimilönefrågan är frågan om maximalarbetsdagen. Därom säga motionärerna:

Det är klart, att rätten att bestämma minimilöner näppeligen skulle kunna medföra det sociala gagn, som vi med förutnämnda motion avse, om samtliga övriga arbetsvillkor finge antaga vilken gestaltning som helst för de ifrågavarande arbetsgrupperna. Särskilt gäller detta arbetstidens längd samt vilotidens rätta anordnande, icke minst vad beträffar frågan om nattarbete samt sön- och helgdagsarbete.

Ej heller kan det vara en likgiltig sak för arbetaren, huruvida längden av den arbetsdag, som tjänat till grundval vid minimilönens beräkning, är skäligen eller icke med hänsyn till arbetarens fysiologiska behov av vila samt med hänsyn till hans behov av fri tid för hemliv och kulturliv och för uppfyllandet av medborgerliga plikter i det ofrentliga livet.

Vid motiveringen av maximalarbetsdagens kulturella betydelse anföres bl. a. följande beaktansvärda synpunkter:

En arbetare är ju icke ett blott produktionsmedel, såsom en ångmaskin eller en mekanisk vävstol. Han är människa och medborgare. Han är självändamål. Han är den ekonomiska verksamhetens ändamål — han och alla de andra medborgarna.

Vi ha nu en utgångspunkt för bedömandet av maximalarbetsdagens värde för arbetar-

nas andliga välfärd. Vi spörja: Vad är frihet för en lönarbetare? Hur mycket har han kvar av sin juridiskt erkända frihet, om en absolut oreglerad konkurrens med kamraterna och de oberäkneliga konjunkturen på världsmarknaden tvinga honom att sälja sin arbetskraft under tio eller tolv timmar om dygnet åt en arbetsgivare för ett ytterst knappt livsuppehälle? Politiker och nationalekonomer, som studerat den moderna maximalarbetsdagslagstiftningens och fackföreningsrörelsens inflytande på arbetareklassen (särskilt i England), ha mångfaldiga gånger besvarat denna fråga på ett sätt, som kan sammanfattas i orden: lönarbetaren har så mycken möjlighet till andlig och social frihet, som han varje arbetsdag har fri tid.

Inom vissa gränser lovar maximalarbetsdagen högre intellektuell utveckling, ju kortare arbetaren fordrar att arbetstiden skall vara. Överdrivet arbete gör människan slö och dum. Om arbetaren släpar tio eller elva timmar dagligen, kommer han med nödvändighet att sällre använda de få stunder, som ej behövas till matvila och sömn, än om han arbetar åtta timmar och har ett överskott av intellektuella och kroppsliga krafter att använda under tre eller fyra timmars frihet. Redan därför, att det är hälsosammare för själen att arbeta någorlunda intensivt och intresserat under kortare tid än slött och motvilligt under längre, befordrar en förkortning av arbetstiden högre intellektuell utveckling bland arbetarna. Maximalarbetsdagen icke blott lovar högre intellektuell utveckling åt arbetaren, utan kräver också densamma av honom. En maximalarbetsdagslagstiftning får givetvis icke den kulturella verkan, som den kan och bör ha, om det ej inom arbetareklassen finnes frivillig organisation och solidaritetskänsla samt behov efter bildning och självständigt intellektuellt liv.

Största möjliga uppdrivande av arbetarnas fackliga och politiska organisationer samt vidast möjliga spridning av behovet efter en bättre materiell och intellektuell existens äro oundgängliga villkor för, att en lagstadgad maximalarbetsdag ej skall vara en död bokstav.

Vidare lämnas utdrag ur lagstiftningen om maximalarbetsdag från olika länder, ävensom lagstiftningen därom för kvinnor och barn, som finnes i Sverige. Angående arbetstidens längd i Sverige finnas utförliga statistiska tabeller och även äro sådana hämtade från andra länder.

»De många årens internationella demonstrationer för de 'tre åttorna' — 8 timmars arbete, 8 timmars vila, 8 timmars andlig rekreation och kulturliv — ha vid varje mönstring samlat ständigt växande skaror», påpekas och hemställes,

att riksdagen i skrivelse till kungl. maj:t ville anhålla, att kungl. maj:t måtte låta verkställa utredning, om och på vad sätt för manliga och kvinnliga lönarbetare och biträden inom industri, hantverk, handel och samfärdsel samt statens och kommunernas arbeten och företag må fastställas en maximalarbetsdag av 8 timmar pr dygn samt i vilken utsträckning även inom andra områden av lönarbetare sådan maximalarbetsdag må kunna fastställas eller, där så visas icke lämpligen kunna ske, på vad sätt motsvarande legala skydd för ett minimum av arbetsfritid må kunna beredas dessa näringslönarbetare.

Tullmotioner.

Om ändring av gällande tullsatser & livsmedel motioneras även i år och framträda dessa mera än förut, beroende väl på de olidliga dyrtidsförhållanden, som f. n. trycka oss. *Soc.-dem. riksdagsgruppen* motionerar om omedelbar *sänkning av tullsatserna* och yrkar på utredning rörande *tullsystemets avskrivning*. Hrr *Månsson* och *Sjöblom* motionera om *upphävandet av tullen* å ris, risgryn och rismjöl, och hr *Månsson* m. fl. yrkar på *ändring av tullsatserna* å råg, vete och korn, ärter och bönor, mjöl och gryn, ävensom havre, vicker, majs och malt m. m. I motiveringarna pekas på den »växande oron över levnadskostnadernas stegring» och »att i landet höres ett stigande knot mot dyrtiden». »Möjligheterna för de små i samhället bliva allt mer försämrade och bekymren växa och bliva kraven på dess avhjälpande allt bestämdare.» Till utförligare omnämnande återkomma vi i nästa nummer.

Engelska arbetarkvinnornas kongress.

Arbetarekvinnornas förbund avhöll sitt åttonde årsmöte i London i samband med arbetarepartiets stora kongress. 78 ombud voro närvarande och har förbundet gjort stora framsteg.

Ordföranden, d:r Ethel Bentham, som öppnade kongressen, framhöll i sitt hälsningstal, att ju mer kvinnorna få intresse för det som ligger utom hemmet, ju mer kunskap hon får om yttre och inre politik, om affärlivet o. s. v., dess mer ser hon allt ur hemmets synpunkt. Hon förstår, hur kriget skövlar hemmen, vad livsmedelstullar betyda för husmodern, hur viktiga skilsmäsoslagarna äro o. s. v. Talarinnan vidrörde naturligtvis också kvinnorösträttens fall i parlamentet, men förklarade att hon trots allt såg ljusst på framtiden. Hon trodde ej, att regeringen ville utsätta sig för den storm, som komme att gå genom landet, om den undveke att fylla sitt löfte till kvinnorna.

Flera frågor stodo på dagordningen och diskuterades, och avfattades resolution i rösträttsfrågan, som bl. a. krävde att regeringen skulle framlägga kvinnorösträtten som sitt eget förslag. Mötet uttalade sig för en grundlig skilsmäsoslagstiftning och mot Balkankrigets utvidgning till världskrig framfördes av fru Bruce Glasier en resolution, som manade världens organiserade arbetare att förhindra detta, vilken enhälligt antogs.

Vidare hävdade mötet i fråga om uppfostran, att barnet borde få undervisning om sin egen kropp, i syfte att åstadkomma bättre hälsovård och förekomma könsliga laster i ungdomsåren. I samband därmed krävdes läkarundersökning — särskilt bättre tandvård — i skolorna ävensom småbarnskliniker.

En viktig diskussion inleddes av d:r Marion Phillips, vilken höll ett intres-

sant föredrag om »Hur skaffa pengar till offentliga ändamål utan att betunga de fattiga?» Hon uttalade sig mot förbrukningsskatter utom i fråga om lyxvaror. Däremot vore skatter på förmögenhet livligt att förorda ur socialdemokratisk synpunkt. Men ju mer man lyckades utjämna egendomsfördelningen, dess mindre komme de att inbringa. Framtidens främsta statsinkomster bleve därför utan allt tvivel avkastningen av samhällets eget kapital.

Sedan ny styrelse valts, avslöts det vällyckade mötet.

O, moder, moder...!

Av Sigurd Patursson.

Min mor, min mor... när kommer du, min mor...?

O, min mor, min mor, du kommer aldrig...! Aldrig? Jag har länge vetat det, min mor, att jag hittades lindad i en tyglapp, med initialerna B. S. K. Jag hittades i ett dike vid landsvägen... O, mor, min egen mor, du lämnade mig i ett dike...

Så hade mig berättat den fader och moder, som togo mig till sig och gävo mig mat samt höllo värd om mig, för att jag som fullvuxen skulle visa min tacksamhet, liksom ett annat nyttigt husdjur. Jag hade trott, att de voro mina kroppsliga föräldrar, mannen min far, vilken drack sig full och slog modern, då han var hemma, och kvinnan min moder, vilken slog mig och kallade mig hittebarn.

Min mor, huru kändes det icke, då jag första gången hörde det; det skedde, då modern förde mig till skolan. Vet du, min mor, huru olycklig jag blev? Den underrättelsen for liksom en blixtnedslag genom mig och gick till hjärnan, där det började surra liksom med hammarslag: Ingen mor, ingen mor, ingen mor... O, moder, min egen mor, vet du huru jag har kallat dig, kallat min mor, så innerligt bett, bett himmelen ur mitt innersta hjärta, bett att få se dig, min egen kroppsliga moder, bett om ett enda ögonblicks ömma kärlek av dig... Men du kom aldrig...

Jag blev förtvivlad! Kom, moder, till din son, gör mig lycklig!

Fader...! Var är fadern...? Ingen fader heller! Mitt hjärta, mitt hjärta, som slår i mitt bröst, hör, min mor, mitt hjärta! Det plågas av att veta, att jag ej har någon... ej far och ej mor! Kom, min mor och välsigna din son, mitt hjärta längtar efter dig, kom och tryck din ömma moderskyss på din sons kind. Mitt hjärta stelnar i bröstet, ty du har aldrig varit hos din son för att visa din kärlek. Jag, människan, är olyckligare än vilket djur som helst. Djuren ha sin mor, men jag har icke, alla ha: fölet har, den vilda lejonungen, valungen, alla fåglarna, sparven, staren samt alla andra ha sin mor. Alla de veta, vad moderskärlek är...! Men jag, o moder, vet det ej. Vad är moderskärlek? Moder, vilket värde har den?! Valen går i döden för sin unge, och mångt annat djur gör det samma och, moder, har du aldrig hört fågelungarnas smärftfulla skri då man skiljer dem från deras mor? Moder, vet du ej, att de

dö, dessa ungar, av sorg och nöd, då de mista sin mor, då elaka, obetänksamma människor ha dödat modern från dem, modern, som skulle vårda dem och lära dem att flyga och sjunga av fullt hjärta samt mata dem då de äro små, så att de sedan som fullvuxna vore starka i livets strid.

Kom, min mor, till mig, kom för att med ömma, omsorgsfulla händer omhulda mig, kom och låt mig känna det trogna modershjärtats klappande, kom, min mor! Livet kännes så smärftfullt för mig. Kom då, min mor! Jag skulle utgjuta glädjetårar om jag visste, att jag ser dig...! Moder, var skall jag söka dig för att du skulle visa mig vägen till kärleken? O, moder, jag ville äga ett helt hav av kärlek, ty kärleken är glädje, hälsa, ljus och sanning. Jäg törstar efter kärlek, ty jag är sjuk och förgås. Kom, min mor, och tänd kärlek i mitt hjärta... en kärlek, som kunde giva kärlek åt andra.

Moder, min kära mor! Aldrig har du kommit för att tända kärlekens gyllene ljus i min själ. Aldrig har jag fått se din ömma modersblick, höra din röst — icke en enda gång. — Moder, jag har blivit bitter, jag har ej känt moderskärlek. Alla ha varit elaka mot mig, hos vilka jag bott, ingen har yttrat ett enda vänligt, varmt ord åt mig; mitt hjärta håller på att isna.

— Min mor, jag har brutit mot lagarna. Därför inspärrade de mig bakom bom och lås, där det var knappt om ljus och väggarna mögliga och dystra. Jag blev sjuk där, jag kunde ej utstå med det livet... Vet du, huru jag tänkte på dig, ropade: »Min mor, min mor, min mor!» O, min mor, min mor, mitt liv har blivit öde, och vilken förskräcklig tanke...! Moder, kan du tänka, huru det känns att sitta dagar och nätter, veckotal, månader, i årtal i ett kallt, dystert rum, där väggarna äro fuktiga och dit ingen solstråle tränger in, helt ensam med sina dystra tankar och lidanden som sällskap, som svära och rasa för den lotts skull, vilken hade blivit dem till del.

Min mor, jag flydde från fängelset. Nu jaga de efter mig som efter ett vilt djur för att åter inspärta mig bakom järn och för att plåga mig där, vare sig min själ och kropp till sist skall frysa ihjäl.

De anse mig som en farlig förbrytare, en vansinnig, men de tänka ej, att mitt liv blivit förspilt därav, att alla ha varit elaka mot mig och att jag ej har mor.

Ja, livet är fördärvat — det har blivit min lott — jag har ju ingen mor, ingen far, har ej fått känna moderskärlek. — Jag, som har gränslöst saknat moderskärlek, svärmat för dess ljus, dess sol, dess värme, dess sanning — evig glädje, vilken man benämner moderskärlek...! Jag har ingen far, ingen mor...

Förbi är livet, förspilt! O, mor, min mor...!

(Övers. från finskan av M. P.)

Agitera för

MORGONBRIS!

Till den 2 mars.

Den internationella socialistiska kvinnodagen.

Liksom föregående år har till denna kvinnodag av Klara Zetkin utgivits en särskild tidning, Frauenwahlrecht (Kvinnorösträtt). Överallt där socialdemokratiska kvinnor äro samlade till möten å kvinnodagen sprides denna tidning.

Även vi få deltaga i denna demonstration, icke blott genom möten här i Sverige utan ock genom den särskilda hälsning från oss, som är från A. Östlunds text översatt till tyska, som har influerat i Frauenwahlrecht och som i sin svenska form står att läsa på Morgonbris' första sida.

Gemensamma tankar uttryckta i gemensamma ord förena oss å kvinnodagen!

Från de österrikiska kvinnorna skrives genom Adelheid Popp (Wien), i kvinnodagens tidning bl. a. följande:

Kvinnorösträtten ett kampmedel emot krig och pålagor.

Kvinnodagen har visat sig vara ett gott medel i den socialdemokratiska agitationens tjänst. Den verkar upptryckande och upplysande. Redan anordningarna hitintills ha gjort mycket för rösträttspropagandan. Tanken på att också kvinnorna skulle hava anspråk på politiska rättigheter har trängt in i proletärkretsar, vilka förut varit oberörda av agitation för kvinnorösträtt. I avlägsna ensamma dalar och bergsbyar har kvinnodagen 1911 och 1912 fört tanken på det kvinnliga släktets politiska likställighet. Säkerligen skall också den nu stundande kvinnodagen bära goda frukter.

Det är som om ödet stode i förbund med oss, ty just nu föreligger ett förhållande, som måste öppna ögonen även på de indifferentaste kvinnorna angående skadligheten av en dålig samhällsordning. Ej mer än några månader hava förflutit sedan krigets hela skräck stod hotande inför det österrikiska proletariatet. Kvinnor och mödrar sågo förtvivlade, rädda, med klappande hjärtan emot det annalkande. Män och söner blevo i "kejsarens namn" slitna från sina familjer och sända till de avlägsna gränserna för att vara beredda till att taga emot "fienden". Ännu i dag vänta kvinnor och mödrar på familjefaderns återkomst. Men "fäderneslandet" lämnar ännu icke sina söner fria, ännu måste de hålla vakt vid gränserna i söder och öster. Kvinnorna lida nöd, det underhåll som fäderneslandet ger dem är en allmosa, av den kunna de

icke få det nödvändigaste till livsmedel, bostad och allt annat som hör till nödortvten.

De socialdemokratiska kvinnoorganisationerna ha anordnat flera möten å vilka det med skarpa ord protesterats mot kriget. Icke blott kvinnliga partikamrater, icke blott de, som hava blivit "upphetsade" av den socialdemokratiska agitationen, hava förklarat under jubel: "Vi vilja intet krig." Också kvinnor som stå utom våra led hava instämt i detta rop, och mången av dem har begynt att tänka över socialdemokratien. På alla möten emot kriget ha emellertid våra talarinnor också uppställt fordran på rösträtt för kvinnosläktet. De hava grundat denna fordran på det skälet att de av medlidandet gripna kvinnorna ledo lika djupt av kriget som männen och därför också fordrade rösträtt.

Krigsfaran trädde i bakgrunden. Men allt bestämdare hade arbetareklassen insett vilka svåra sår blott krigets förberedelser hade tilldelat dem. Regeringen begär ändock nya miljoner till militarismen. De rika vilja intet giva. Stora egendomsägare och industriinnehavare hava ingen lust att avstå blott ett enda jota av sina privilegier, klostren och stiftet värja sig okristligt mot ett rättmätigt skattåliggande, som också måste träffa dem.

Massan skall betala. Av folket vill man taga för staten vad den behöver. Patrioternas och de frommas — de som stödjade tronen och altaret — valspråk lyder: Folket måste betala! Hotelsen om nya pålagor har ryckt oss inpå livet. Tändsticksasken skall bliva beskattad med två heller, 15 till 16 miljoner skall därmed staten pressa ut ur de fattigas fickor, dessa som ännu icke kunna hålla sig med elektriskt ljus och vilka elda med ved och kol. Brännvinet skall hjälpa till genom att bliva högre beskattat att fylla statens kassor, vilka blivit tomma genom krigsrustningarna. Det socialdemokratiska förslaget att använda en tredjedel av vinsten av den nya brännvinsskatten till bekämpande av dryckenskapen hava de borgerliga partierna tillbakavisat. Allt detta och ännu mycket annat, vilket är betydelsefulla saker i arbetarnas och arbetarehustrurnas liv, skola komma att spela en viktig roll i agitationen för kvinnodagen.

Kvinnorna komma att fordra politiska rättigheter för att kunna bekämpa övervältrandet av alla samhällsbördorna på de fattiga. Kvinnorna fordra rösträtt för att kunna sända till parlamentet tillförlitliga kämpar ur mäns och kvinnors led mot den folkfientliga militarismen, mot det människoförnekande kriget. Kvinnorna vilja, med de bördor som de hava att draga såsom arbeterskor, hustrur, mödrar och statsmedborgare, förena även rätten att i staten och i samhäl-

let bevaka sina egna och sina barns intressen.

Tidningen "Frauenwahlrecht" innehåller även bl. a. ett poem av Ada Negri, en ledare med överskrift "I socialismens tecken", en uppsats om den franska kvinnan Olympe de Gouges, vilken redan i slutet på 1700-talet, såsom en logisk följd av franska revolutionen uppställde fordringarna om samma rätt för kvinnor som för män, och som blev själen i de första politiska kvinnoorganisationerna. Även lämnar tidningen en skildring av engelskan Mary Wollstonecraft, som ungefär samtidigt med Olympe de Gouges i Frankrike, i England höjde kvinnorörelsens fana. Utom vår hälsning från Sverige, finnes i tidningen också en liknande hälsning från England samt uppsatser om kvinnornas ställning i Danmark, Finland och Norge.

Ur finska tidskriften "Nutid".

Kvinnorösträtten infördes i Finland samtidigt med en större förändring — den allmänna och lika rösträtten. Bådas verkningar äro därför så sammanvävda, att det knappast är görligt att bestämt särskilja dem från varandra. Den mest iögonfallande erfarenheten angående kvinnorösträtten hos oss är väl den, att knappast någon större reform gått så lätt och naturligt för sig som denna. Man måste nästan anstränga sig för att komma ihåg, att man i själva verket har att göra med en nyhet. Man nästan förvånar sig över så mycket tveksamt famlande mellan mängden av teoretiska skäl och motskäl i en så enkel sak: Kolumbi ägg! Männen ha på intet sätt blivit misshandlade eller förtryckta av den kvinnliga majoriteten inom valmanskåren, vilken skickat blott 12 till 7 kvinnor på hundra män till lantdagen.

Opinionsyttringen för kvinnornas politiska rösträtt och valbarhet.

På den grund att i första kammaren oaktat kvinnornas masspetition 1906 uttalanden gjorts om att kvinnorna ej önska rösträtt, sätts alla svenska kvinnor som fyllt 18 år i tillfälle att i år deltaga i en opinionsyttring. Det är Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt som igångsätter densamma, och kommer varje lokalförening att å sin ort göra föranstaltningar för namninsamlingen.

Kvinnor i Sverige! Deltagen!
Opinionsyttringen är av följande innehåll:

"Vi undertecknade svenska kvinnor ansluta oss till kravet på full politisk medborgarrätt för Sveriges kvinnor."

Bilda studiecirklar!

Anslag från Arbetarnes bildningsförbund kan fortfarande erhållas.

Studiecirklar inom arbetarorganisationerna kunna fortfarande erhålla ekonomiskt stöd från det i höstas bildade riksförbundet. Tillströmningen av cirklar har nämligen icke ännu blivit så stor, att de för ändamålet disponibla medlen förbrukats. Tillsvidare mottagas därför anmälningar från nya cirklar.

Till riksförbundet äro som bekant följande huvudorganisationer anslutna: Arbetarepartiet, Landsorganisationen, Kooperativa förbundet, Soc. dem. ungdomsförbundet, Järnvägsmannaförbundet och Typografiförbundet. Cirklar bildade inom samtliga dessa organisationers underavdelningar, äro berättigade att begära anslag av den gemensamma organisationen "Arbetarnes bildningsförbund".

Var helst det finnas fem eller flera för läsning och studier intresserade medlemmar inom någon av dessa organisationer, kunna de erhålla anslag till bokinköp genom att sammansluta sig i en cirkel. De för saken intresserade utse en studieledare, som sätter sig i förbindelse med förbundets centralbyrå, därifrån bokrekvisitions- och rapportblanketter samt bokförslag erhållas.

Arbetarnes bildningsförbund tillskjuter för bokinköp lika stort belopp som cirkeln kan anskaffa och insända till centralbyrån, dock högst 50 kr. Genom rabatterning å beloppet erhållas dessutom ytterligare fördelar. Insändes t. ex. 20 kr., erhålles böcker för c:a 50 kr.; för att få böcker till c:a 100 kr. i bokhandelsvärde behöver cirkeln icke insända mer än 40 kr. o. s. v. Dessa enastående fördelar kunna endast garanteras under de närmaste månaderna. Sätt därför i gång saken omedelbart och upptag frågan om att bilda studiecirklar på föreningsmötena överallt! Organisationerna böra kraftigt stödja cirkelarna med anslag, ty böckerna skola samlas i arbetarebiblioteken eller bilda grundplåten för sådana. De komma således alla till godo, även dem som icke direkt äro med i cirkelarna.

Nu gäller det att se, om intresset för studier ärs så stort bland arbetareorganisationernas medlemmar, att förutsättningar för statsanslag till kommande arbetsår kunna skapas. Bristande intresse nu — och ett helt års möjligheter att erhålla statsanslag äro försutna.

Skrivelser och förfrågningar ställas till Arbetarnes bildningsförbund, Vanadisvägen 29, Stockholm. Rikstelefon 150 89.

Kvinnoklubbarna och studiecirkelarna.

Vid meddelandet om "Arbetarnes riksförbunds" bildande var det säkerligen mången, som i likhet med undertecknad med tillfredsställelse väntade att få se de nya möjligheterna utnyttjade. Av de nya anmaningarna från riksförbundet ser det dock ut, som om saken skulle tagits tämligen kallt. I hur stor utsträckning kvinnoorganisationerna använt de anslagsmöjligheter till anskaffande av litteratur, som riksförbundet bjuder, känner jag ej, men av tystnaden att döma har intresset för saken ej varit allt för stort.

Detta kan kanske också vara förklarligt, då ju ej någon särskild händelse till kvinnorna gjorts. Vår böra dock genast i detta fall låta "tillfället gällda vad långa år försummat" för att nu vända en gammal sats bakfram.

Organiserandet av studie cirklar är ej heller så märkvärdigt som namnet kanske ser ut. Någon studeraledare är ej alls nödvändig, som många ta för givet, att det måste vara.

På de platser, där någorlunda vidsynta skolmänniskor finnas, är jag övertygad om att man säkert ändå kan räkna på dessas hjälp vid en del föreläsningar och litteraturval. Huvudsaken är att en eller flera cirklar komma i gång under vintersäsongen och tillgodogöra sig anslag från riksförbundet. Då väl arbetet är i gång, torde nog på en del platser även anslag kunna erhållas från landstingen.

Ett sätt att utan en massa onödigt arbete få till stånd en studiecirkel är att hela klubben bildar en sådan, där inte medlemsantalet är för högt, förstås. Därmed dock görande det möjligt för personer utom klubben, men tillhörande någon av till riksförbundet hörande organisationer, att tillhöra cirkeln. Vår alltid otillräckliga tid ordnas med tillhjälp av klubbens ena mötesdag (i de flesta fall avhållas ju två möten i månaden) och något extra möte vid behov.

Då denna maning särskilt gäller kvinnoklubbarna, kanske några få ord om studiecirkelarnas arbete kan vara på sin plats.

Det är så vanligt med oss kvinnor, åtminstone de flesta arbetarkvinnor, att då vi börja med något organisationsarbete, få vi aldrig fort nog se några resultat av detsamma. Vi vilja i det hänseendet stå i jämbredd med männen, men betänka inte, att vad dessa sysslat med sedan de voro 20—25 år, börja vi med först vid 35—40 år, för att inte tala om alla som aldrig sysslat med sin andliga människa förr än närmare 50-årsåldern. Detta måste vi dock komma ihåg, då vi bilda våra studiecirklar, det är inte meningen att vi där nödvändigt måste "studera" någon viss vetenskaplig gren, utan att vi genom övning och tankeutbyte skola rikta vårt omdöme och

vår smak först och främst då det gäller skönlitteratur, och först sedan vi ansett oss vinna något resultat med detta kunna vi övergå till något mera hårdsmälta saker. Vi behöva då inte befara, att medlemmarna skola tröttna av pur ledsnad redan efter ett par möten. Många skola säkert göra den invändningen, att nog kunna väl de flesta tillgodogöra sig den skönlitteratur, som numera till så förmånliga villkor bjudes. Nej, det är just vad de inte kunna. De stora upplagorna av s. k. tidskrifter, "Veckan", "Hemmet", "Familjejournalen" m. fl., som huvudsakligen gå till arbetarehemmen, visa tydligt nog, att såväl smaken som omdömesförmågan är vriden på sned. Allt det eländiga tjolt, som i form av billighetsböcker går ut från en del förlag, har förut påpekats i Morgonbris. Sök därför göra arbetet så lätt och trevligt som möjligt; vi behöva så väl något som lättar de vardagliga grävderstankarna, men vi skola då laga, att vi endast få det bästa. Varför skola vi alltid nöja oss med "smulorna", även då vi inte behöva?

Agnes Söderquist.

Värner Rydén's skattehandböcker.

Framtidens bokförlag i Malmö har i bokmarknaden utsänt tre nya, av Värner Rydén författade hjälpredor i beskattningsfrågor.

1:o) Huru tillämpas skattelagarna? 100 prejudikat m. m., pris 75 öre. Boken avses att vara ett komplement till samme förf:s i 50,000 ex. utgångna arbete: "De nya skattelagarna, självdeklaration m. m." De 100 prejudikaten äro översiktligt ordnade och belysa en mängd tvistiga skattefrågor. För taxeringsnämnder såväl som enskilda skattskyldiga torde samlingen bli en välkommen hjälp, så mycket mer som boken upptager alla nya re prejudikat av betydelse.

2:o) Ideella föreningars beskattning, pris 25 öre. Här utredas på ett enkelt och lättfattligt sätt den invecklade frågan om de ideella föreningarnas skatteplikt, vilken fråga på grund av en ny beskattningspraxis blivit i så hög grad aktuell för våra nykterhets- och fackorganisationer, för skytte-, idrotts- och försvarsföreningar, för politiska, sociala, religiösa, sällskapliga och varjehanda andra slags sammanslutningar.

3:o) Den allmänna fastighetstaxeringen 1913, pris 50 öre. Denna bok lämnar en överskådlig framställning av årets fastighetstaxering, innehåller även den en hel del för fastighetstaxeringen vägledande prejudikat, jämte råd och anvisningar. Särskilt för våra jordbrukare bör boken bli av värde på grund av dess utredning av spörsmål sådana som beskattningen av skogstillgångar, vattenrätt, särskilda naturtillgångar o. d.

Samtliga böckerna ha en trevlig typografisk utstyrelse.

FRÅN RÄTTVIK.

Några reseintryck från Dalarne.

Då man för första gången färdas genom Dalarne känner man sig både förvånad och glad av flera orsaker. För det första över den härligt vackra naturen, som särskilt i norra och östra delen av Dalarne och även kring Siljan är en verklig njutning att skåda. Det

andra man med förvåning lägger märke till, är frånvaron av de stora herrgårdar och gamla ståtliga slott, som så talrikt finnas i Sverges sydliga landskap, och vilka ju äro vackra att se på, men som alltid i sitt kölvatten hava med sig dessa ofria, utarbetade människor, som kallas statare.

Här uppe i Dalarne kan man gå mil efter mil, by efter by, åka genom den ena socknen efter den andra, och över-

allt finner man skogsbeklädda berg, åsar och toppar, vilka vid horisonten te sig som mjuka, stora vågor. Och sluttningarna därav samt i dalderr uppodlad jord, och så med mindre eller större avstånd från varandra en mycket tätt bebyggd landsbygd med smala gator, som de väggkallas, vilka gå härs och tvärs genom byarna. Och så har varje by sin höga vackra majstång, klädd med eller två grupper av två korslagda pilar, blommor och grönt samt i toppen en vimpel. Och omkring densamma i byns största fria plats.

I de omkring ett 200-tal stugor jag besökte uppe i skilda delar av Dalarn bestodo de flesta av ett rum och kök, några av två rum med kök. Men mer sällan av ett kök, och då i så fall stort, att på samma yta mångenstädes t. ex. i Stockholm beretts plats för ett rum med kök.

Köken voro alltid stora med minst 2, men för det mesta 3 st. fönster. Vid det ena fönstret stod ett stort så kallat fällbord, där familjen intog sina måltider. Vid ett annat stod möbelsämvästol. I många kök voro i ett hörn en inbygd säng med två britsar, allti fördragna med vackra hemvävda förhängen. Fanns det i kök eller rum stället en gustaviansk säng, var på densamma alltid lagd en så kallad vepa, en vävnad av linne och ylle med vackra färgrika mönster. De duka

I TVÄTTSTUGAN.

DIALOG I TVÅ AVDELNINGAR.

av

REBECKA SVENSSON.*

Personer:

FRU LUNDGREN.
ELIN, jungfru.
EVA, } tvättgummor.
JOHANNA, }

I. AVDELNINGEN.

(Scenen: En tvättstuga. Till vänster i fonden en stor öppen spis med en gryta kokande vatten, ved och spänner. Framme å scenen en bänk med två baljor och tvättbräden för hjälpgummorna, ett stycke därifrån å en stol står en balja, vari jungfrun tvättar finare linne. Kläder, såpfat m. m. Jungfrun och Johanna tvätta när ridån går upp, under det Eva blåser under grytan och ordnar veden.)

EVA: (går härunder bort till sin tvättbalja)

— Nå, Johanna, säg mig vad du tycker om vår gamla goda arbetstid!

* Då jag på kamraters begäran låter denna lilla dialog inflyta i Morgonbris, vill jag förutskicka, att densamma är skriven efter landsortsförhållanden, evad det gäller den oerhörd långa arbetstiden. Platser finnas lyckligtvis, där denna är ett mörkt minne blott, men med kännedom om denna omänskliga sed, som ännu ofta å landsbygden och i våra mindre städer gör sig gällande, och i harm häröver skrev jag densamma. Måhända skall den kunna väcka några till intresse och man oss att än framledes gå framåt i vår fordran på en normal arbetsdag även för — tvättgumman.

JOHANNA:

— Äsch, nu kommer du med dina nycker. Spar dem, kära du, jag vill ha frid.

EVA:

— Det vill också jag, ty frid jag saknar, när jag dödstött lägger mig var kväll, när vid klockans ringning upp jag vaknar för att skynda från mitt varma tjäll.

Visserligen inga bolstrar mjuka brer sitt hölje i min enkla bädd, där jag vilar mina lemmar sjuka, för den nya dagen nästan rädd.

Är det frid, jag frågar, dagens möda oftast börja klockan ett och två?
Är det mänskligt så sin kraft föröda: sjutton timmars arbetsdag gå på?

JUNGFRUN:

— Nej, det har jag också frun måst säga, fast hon härpå inte lyssna vill.

EVA:

— Nej, naturligtvis vi bör ej äga egna tankar, ty vi äro till

endast för att våra krafter sälja — och det har jag gjort i alla år; något annat har jag ej att välja, nöden driver, det är jag som går!

JOHANNA:

— Ja då, sant att det är tungt att vandra ut i natten till varenda tvätt, men så ha de gjort, de tusen andra och för min del ser jag intet sätt

till att råda bot på slaveriet — fast jag medger det är tosigt nog.

EVA:

— Tosigt! Nej, ett arv från barbariet vilket fina kvinnor villigt tog.

JUNGFRUN:

— Råda bot på gamla galna seder! Jo, det tror jag gott vi alla kan, men i detta fall det gäller eder!
Vill ni själva, går det säkert an!

EVA:

— Just vad jag har sagt så många gånger. Det skall lyckas, sätt blott viljan till!

JOHANNA:

— Men jag kan ej, känner skam och ångest

EVA:

— Säg då hellre, att du inte vill.

JOHANNA:

— Eva, tänk dig alla år till prostens, till kamrerns, till länsmans, kära du, hos majorskan och hos friherrinnan. Jo, det fattas, att jag kom just nu

med besked: jag vill ej börja dagen med er tvätt så tidigt som förut.

EVA:

— Låt oss säj: förr'n klockan sex är slagen

JOHANNA:

— Jo, jag tackar, jag, då tog det slut!

En och femti pengar är för Hanna, kanske får jag också en bit mat eller några blusar, fina, granna; — men då är jag inte heller lat.

JUNGFRUN:

— Lättja! Å, det gagnar inte heller, när man går som hjälp i bättre hus.

EVA:

— Den metoden här för oss ej gäller, ty vår fordran bär vi fram i ljus.

JOHANNA:

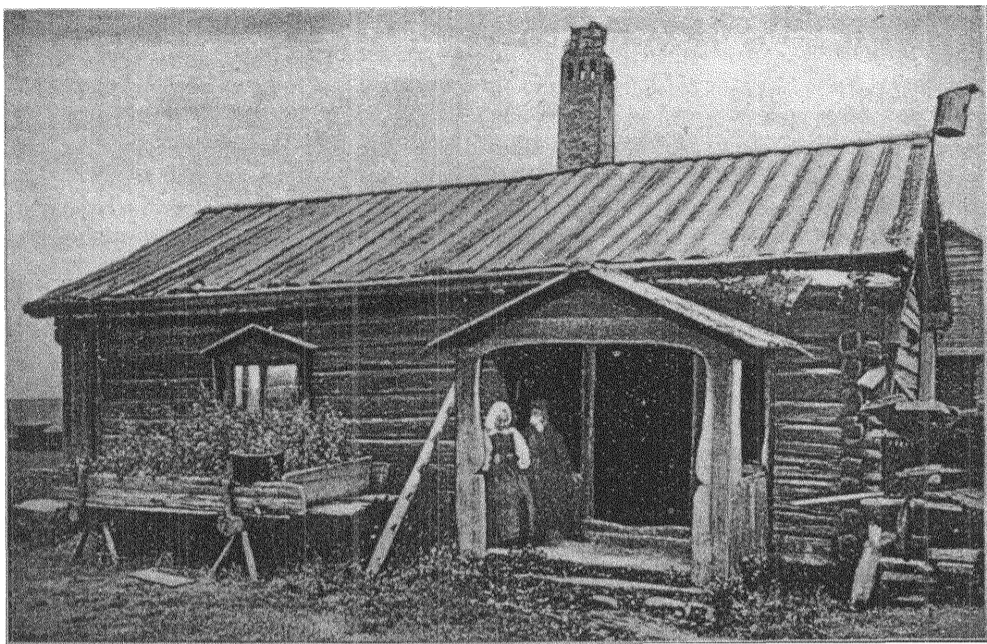
— Tänk! Majorskan, du, och friherrinnan klappar mig så vänligt vid sitt tack.

som lågo till prydnad här och var i både kammare och kök, voro alltid hemvävda, en del i linne-dräll och en del i en glesare väv, varpå sedan sytts hålsöm eller hardangersöm.

De gamla typiska boningshusen uppe i Dalarne äro såsom ovanstående bild visar mycket enkelt byggda, men på flera av dessa gamla stugor (aldrig på nybyggda) fann jag gamla fantastiska blomstermålningar, men till hälften utplånade av väder och vind.

Målningarna voro anbragta dels på de pelare, som uppbyro taket till förstugubron samt även inne i själva förstugan. På ett par gamla stugor funnos även ordspråk målade över ingången till desamma. Sålunda läste jag följande ordspråk på en stuga i en by ett par mil från Mockfjärd: "Om med ett försagder sinne du gånger in, Så må när du gånger ut du trösteligen varda." Det andra ordspråket fanns i Mora och hade följande lydelse: "Till kär vän er gen väg. Är han ock fjärran faren."

Få äro de jordbrukare, som uppe i Dalarne äga några större jordbruk. De flesta äga ej mer än 5 å 6 tunnland jord. Och många ej mer än 20 eller 30 snesland (det går 40 snesland på ett tunnland). Jorden häruppe är dyr och svår att få köpa. Sålunda omtalade en person i Leksand, huru han i flera år förgäves sökt att få köpa en liten gård eller tomt, men först i fjol

MORASTUGA.

vår lyckades erhålla en liten stuga med tillhörande 1 tunnland jord därigenom att gårdens ägare dog, och som han var utan arvingar såldes gården. Men annars älskar dalfolket sin jord. En ung flicka, vilken jag träffade i Leksands-Grådo, hade med en i Amerika boende släkting överenskommit om att resa dit och även erhållit biljett. Glädjen över resan var stor. Men så dog en släkting till flickan i sock-

nen intill och hon fick då i arv 9 snesland jord. Glädjen över att själv vara ägare till 9 snesland jord var större än utsikten till Amerikaresan, varför biljetten återskickades och tösen brukar jorden med tillhjälp av sin moder och i densamma sättes potatis och sås korn, dalfolkets mest odlade produkter.

B—y S—b—g.

EVA:

— Så, mot mig de gjorde tiden innan jag blev klubbist — men sedan blev jag pack.

Tvättat har jag lika fint och ärligt, kom på slaget ett, precis som förr, men hon sa' det blev ändå besvärligt se så'nt folk gå inom hennes dörr.

JUNGFRUN:

— Och du tog och svalde oförrätten, gick till klubben som du gjort förut?

EVA:

— Ja, men friherrinnan redde tvätten utan mig och hjälpet där tog slut.

JOHANNA:

— Ja, hon sa' det grämde hennes sinne och att hjärtat led så bittra kval, ty du var så flink båd' ute, inne, men du blev för djärv uti ditt tal

Och jag medger, om man ämnar hinna tvätta allt för dagen, är det rätt börja ren på ottan.

EVA:

— Ja, den kvinna, som eljest intet gör, gör detta lätt.

Friherrinnan, som i dun och siden vilar, då hon inte är på bal, hon kan börja friskt vid denna tiden.
— Kanske tycker du: förmätet tal.

Hon och jungfrun eldar under pannan, värmer vatten, plaggen tar ur blöt, hon är vild och kry som ingen annan, fast hon kanske se'n blir »mindre söt».

JUNGFRUN:

— Tror att så det går, om också sakta. Fruarna få finna sig däri.

EVA:

— Och vår arbetstid man djärvs beakta, ty vi äro människor även vi.

JOHANNA:

— Ja, så har jag aldrig hört på maken, fast jag gått som hjälp i tjugo år. frun skall upp vid ett och tvätta lakan och jag, min stackare, jag sova får!

EVA:

— Ja, om fruarna ej ändrar vana — annars kan vi tvätta flera dar. Kanske då vår slit man lär sig ana och en tacksam tanke om oss har.

Kanske se de att vår kropp den lutar, handen styv och varje finger böjd, att när äntligen vi om kvällen slutar arbetslönen bringar liten fröjd.

Kände de hur kroppen blytung domnar, kände värken härja varje lem, ögats bittra tår förr'n sent man somnar, plågad utav omsorg för sitt hem.

Varför ej förstå, att trötta händer måste uti hemmet sno på nytt, barnens strumpor stoppas, en i sänder få en blus, en kjol, ett förklä' sytt.

JUNGFRUN:

— Säkert är, att såg de gumman sömma uppå paltorna vid lågan matt, skulle hjärtan för de trötta ömma...

JOHANNA:

— Att vi sluppo ut så mången natt!

Ty jag inser nu och det med rätta: allt kan ordnas för varandras väl.

EVA:

— Små reformer kunna början lätta, ena kvinnan ej bli andras träl.

JUNGFRUN:

— Kanske då, när fröken går i stöket, bättre fostran röjs i andra ord:

»Kärringarna får det här i köket, det kan duga gott till deras bord»,

lät det jämt i dagarna som svunnit — hur mitt hjärta sjudit utav harm! — Skall det dröja länge förr'n vi funnit människokänsla i var kvinnobarm?

EVA: (vänd till Johanna)

— Förstår du ej ännu att vår förening bäres upp av ädlaste motiv?

JOHANNA:

— Jo, jag vet och ser er goda mening och jag ber: Mitt namn i boken skriv!

Kan jag icke mer än skaran öka bär jag dock till stacken detta strå. Och jag lovar att så smått försöka sprida ljus den väg jag har att gå.

Men hur blev du själv så varm i sinne? Jag har slitit lika hårt som du.

EVA:

— Kära! Jag har många ljuva minnen från min barndom och de leva nu.

En gång stod min mor med tårfullt öga för baron och neg så djupt och grant, tårar vet du röra så'na föga, hjärtat stelnat, sä'r man — det är sant.

Mor hon skälver och med gråtfull stämma nigande hon säger: »Herr baron! Vi är utan bröd, oss lån' en femma!» och en snyftning bär en sorgeton.

»Far är sjuk se'n månader tillbaka, nu ha barnen också sjuknat in. Själv är jag förbi av natters vaka och bekymmer tära hårt mitt sinn.»

Från riksdagen.

Nattarbetsförbudet för kvinnor.

Om biträdandet av Bernkonventionen angående det kvinnliga nattarbetet kan anses rättsligen utgöra hinder för svenska statsmakterna att från nattarbetslagens tillämpning meddela undantag motionerar hr Lindhagen och anser det som ett oavvisligt krav, att undantag från den kvinnliga nattarbetslagen må kunna beviljas till förmån icke blott för industrin och råvaran utan även då sådant önskas och kan vara till fördel för arbeterskorna och anföres följande:

Nu är det emellertid i vår tid så, att av kända anledningar de allra flesta kvinnor måste, vare sig de vilja eller icke, söka arbete för sin utkomst på arbetsmarknaden. En stor del, kanske den största delen, hava icke heller några hem, som förtjäna den benämningen, och kunna icke heller få det. En skyddslagstiftning, som vill reglera arbetstiden för kvinnorna bör väl rimligtvis icke ordnas på det sättet, att den på samma gång minskar dessa kvinnors möjligheter att erhålla lönnade arbete. Men en sådan verkkan måste en skyddslagstiftning få, som börjar med en reglering av arbetstiden endast för kvinnorna och till på köpet börjar sin omvårdnad väsentligen inom deras bäst avlönade yrkesgrupper, under det att det verkliga eländet med all sin fruktansvärda ohälsosamhet förgäves ropar efter räddning.

Saken är så enkel och påtaglig, att det är svårt att förstå, hur socialt intresserade personer kunna alldeles blunda för densamma. När exempelvis både män och kvinnor äro anställda i ett företag, måste en lagstadgad reglering ensamt av kvinnornas arbetstid icke blott försvara ordnandet av arbetet, utan även göra kvinnornas arbetskraft i detta yrke mindre begärligt. Detta icke blott för ordinario nattarbete utan även för övertidsarbete. Den gällande lagen om kvinnornas nattarbete förbjuder således användandet av kvinnor efter klockan 10 e. m. I alla yrken,

Stackars mor! En femma snäsigt kastad och ett snäsigt ord du fick till svar. Och med detta allt du vände lastad tunga stegen hem till barn, till far.

»Fick du hjälp?», sa' far, och mor hon gråter när hon dignar ner på bräcklig stol.
»Här är fem, betala snart dem åter — för resten kan ni äta grönt och sol».

sa' baron. De orden gjorde smärta och de sucka' bägge, far och mor.
Denna suckan ekar i mitt hjärta fastän år ha gått — en sådd som gror!

JOHANNA:

— Nu förstår jag varför ögat flammar.
Tydligt ser jag vad jag förr ej sett.
Även jag har svultit i min kammar',
troende att ödet så berett.

All min nöd jag tog som högre lagar,
tacksamt neg för hänsynlösa ord.
Må det snarligt komma bättre dagar,
giva bröd och giva frid på jord!

EVA:

— Många, många minnen, lika tunga,
mana oss till kamp för rätt och bröd,
mana oss att samla gamla, unga
män och kvinnor under fanan röd.

(Ridå.)

(Fortsättning.)

där arbetet tillfälligtvis kan behöva uträttas efter detta klockslag, får en kvinna ej användas därtill och arbetsgivarna vilja naturligtvis helst ha en person, som får användas för det arbete, som kan påkomma, och ej behöver av honom alldeles inställas, så länge manliga arbetare få användas därtill.

Skall den internationella skyddslagstiftningen fortgå efter dylika riktlinjer, få en myckenhet kvinnor en allt hårdare kamp för tillvaron på samma gång man alldeles obehörigt undanskjuter den utomordentligt viktiga frågan om bevarandet även av männens hälsa. Mot detta måste resas ett allvarligt motstånd. Man spårar här den gamla faran, som ständigt överskuggar samhällsutvecklingen i växlande förklädnader, nämligen vad man skulle kunna kalla formulärpolitiken utan hänsyn till människorna såsom individer. Det är gott och väl, att det sociala reformarbetet omsider trängt sig fram såsom en officiell angelägenhet och fått nu hos oss en särskild socialstyrelse. I dess spår kan lätt växa upp vad man skulle kunna kalla en socialbyråkrati.

Vidare redogöres för lagens verkningar enligt den utredning, som Kommerskollegium verkställt på initiativ från Soc.-dem. Kvinnokongressens V. U., vilken varit införd i Morgonbris. Motionären påminner även om 1910 års internationella arbetarekongress' beslut i arbetareskyddsfrågan och att där betonas att lagstiftningen skall gälla alla arbetare, »utan åtskillnad till kön», och hemställer

att riksdagen ville anhålla,

att konungen måtte taga i närmarö övervägande,

huruvida Sverges biträdande av Bernkonventionen om det kvinnliga nattarbetet kan anses rättsligen utgöra hinder för svenska statsmakterna att från den svenska nattarbetslagens tillämpning meddela undantag, som äro påkallade av svenska medborgares välfärd; samt, om så ej befunnens vara förhållandet, föreslå riksdagen undantagsbestämmelser till nämnda lag i ovan ifrågasatt syfte, men i motsatt händelse tillse att konventioner om internationell civillagstiftning framdeles ej avslutas på så äventyrliga villkor;

att konungen ville behjerta angelägenheten att vid de internationella konferenserna om lagstadgat arbetareskydd från svensk sida påkallas intresse även för männens hälsa och för frågornas lösning utan skillnad till kön, där ej en sådan skillnad ligger i sakens ofrånkomliga natur.

Nattarbetsförbud för män.

I andra kammaren väcktes även i år motion om förbud mot männens nattarbete av hr Lindhagen och soc.-dem. gruppens förtroenderåd.

I den ingående motiveringen framhålls vikten av att även få männens nattarbetsfråga reglerad och påminnes om att förslag härom väckts vid de fem senaste riksdagarna utan att vinna bifall. »Man ser här, liksom så ofta eljest i den officiella statsuppfattningen, huru som profittens intressen ohöjtt gå före människornas.»

Till sist hemställes;

att Riksdagen ville hos Kungl

Maj:t anhålla, 1:o) att initiativ från svensk sida måtte tagas till internationell överenskommelse om lagstadgat förbud även mot mäns användande till nattarbete inom industriella och angränsande arbetsområden, där det ej måste ägarum av tekniska skäl eller i den allmänna välfärdens intresse,

2:o) att ärendet oavsett detta måtte i erforderliga delar ofördröjligen beredas för Sverges vidkommande samt förslag framläggas till lagstiftning, som utan avvaktan på och oberoende av internationell konvention kan vara av förhållandena påkallad.

Pension åt städerskorna vid statens verk.

Hr Lindhagen hemställer:

att Riksdagen ville anhålla, att Konungen måtte låta undersöka, i vad mån hos statens verk och myndigheter personer äro på ett stadigvarande sätt sysselsatta med städnings- och rengöringsarbete, ävensom därefter föreslå Riksdagen erforderliga åtgärder i ändamål att jämväl dessa biträden må erhålla fast anställning med rätt till sjukhjälp, semester och pension, eller, om detta ej kan bifallas, åtminstone vissa skäliga, med fast anställning förbundna förmåner.

I motionen framföres, att vid de nya löne regleringarna vid statens verk har man alldeles glömt bort städerskorna och att anledningen därtill nog är att de saknat inflytande. Den omständigheten, att deras sysslor anses ringa i förhållande till andra arbeten inom verket, är ingen tillräcklig anledning för att ej göra dem rättvisa, säger motionären och vill, att de, som på ett stadigvarande sätt äro anställda, skola vinna ordinarie anställning, men, om detta ej går, de dock tillerkännas vissa förmåner, som tillkommer fast anställd personal, såsom sjukhjälp och pension. »Det läres vara vanligt, att gamla städerskor få släpa med sitt arbete så länge de möjligtvis kunna hålla sig uppe, och sedan få de gå utan att erhålla något understöd.»

Denna sista motion avslögs av statsutskottet utan reservation från de soc.-dem. representanterna.

Varför kunde icke herrar Lindberg, Thorsson och Rydén bevaka de allra mest underordnades rätt? En utredning angående erhållande av »åtminstone vissa skäliga, med fast anställning förbundna förmåner» hade ju kunnat giva besked om vilka städersketjänster, som kunde anses vara mer fasta.

I utskottsbetänkandet står som skäl för avslag att pension plägar »någon gång beviljats sådana innehavare av dylika sysslor vilka därav gjort sig förtjänta». Men varför skola aldrig kroppsarbetande och de lägst betalade medborgarna kunna få påräkna någon

säkerhet ens då de utföra arbete inom statens institutioner?

Varför skola dessa alltid vara beroende av undantag?

Motionen föll naturligtvis men fick dock lyckligtvis vid voteringen de flesta socialdemokrater att gå emot sina utskottsledamöter. Med hjälp av även några radikala från liberala partiet fick motionen 61 röster i andra kammaren.

Attacken mot de gifta kvinnornas kommunala rösträtt tillbaks-lagen.

Hr Åkerlunds motion om skattefrihet för gifta kvinnors inkomst intill 300 kr. (d. v. s. motion om att beröva dem rösträtt som ej hava så stor inkomst som 300 kr.) avstyrktes av utskottet och blev lyckligtvis avslagen i 1:sta kammaren med 81 röster mot 29 samt i andra kammaren med 131 röster mot 45.

Red.

Till en vän.

Trött du gick i din ungdoms öken.
Kölden hämma och töcken spränga
det var ditt mål, då en kvinn du såg
över skymning och dimma brinna
stilla, stor en strålände stjärna.
Följa? Nej, det är dårars väg. —
Österns konungar följde en stjärna. —
Arme kungar, en ovis gång!
Jag vill gå mot mitt eget mål:
kölden hämma och töcken spränga,
ensam segersäll eller slagen,
herre, eller av öknens dömd.

Gick mot norr, men stjärnan i söder
följde dig, hann dig, tvang dig vända:
— Vad, du kräver? Ej så, du stjärna!
Jag går min gång mot ett annat land. —

Trött du stred i din ungdoms öken,
kölden snörde dig, töcknet kvävde.
Då vart du nödd att ropa i nöd
— Ve mig ensam! Var min stjärna? —
Stilla, stor den lyste i söder,
kallande dig. Du följde, då fann du
din lycka, broder!

Ja, din lycka, men icke målet.
Storm i din hand är din lycka vorden,
kraft att vandra mot människans mål.
Svår blir din väg genom tidens vildskog;
kölden hämma och töcken spränga
måste du än, men ej ensam mer.
Och din stjärna, som skänkte dig
lyckan, hon skall över dig skrida
stilla, stor och var dag dig visa
din gärning, broder.

(Ur Karl Hedmanssons: »Afton- och Morgonland».)

Sömmerske- och skräddarstrejken i Newyork.

Newyork den 2 februari.

Strejken här pågår än, men av allt att döma blir det arbetarna som gå segrande ur striden; många firmor ha redan kapitulerat och många väntas att snart gå i samma spår.

Som bekant omfattar strejken fyra branscher av beklädnadsyrket; tillverkning av herr- och gosskläder, bluslivsömnad, tillverkning av vita underkläder och tillverkning av s. k. »kimonos» och »wrappers» (morgen- och husklänningar).

Bluslivssömmerskornas strejk blev med undantag av blott ett fåtal firmor bilagd efter tre dagars strejk och var huvudsakligast börjad för att tvinga en del småfabrikanter, som betala usla löner och med sin smutskonkurrens göra förhållandena i yrket outhärdliga, in i arbetsgivarnas organisation. Ett s. k. »protokoll», liknande det som antogs för tillverkning av kappor, kjolar och promenaddräkter, antogs; detta garanterar för arbeterskorna en minimilön av åtta dollars i veckan, femtio i stället för femtiofyra timmars arbetstid, företräde för fackföreningsmedlemmar vid anställandet av arbetskraft, mindre förhöjningar för styckarbete och bättre avlönade fack, en kommitté av arbetsgivare och arbetare med lika representation att uppgöra prislistor och avgöra tvistigheter mellan arbetare och arbetsgivare samt en kommitté att övervaka sanitära förhållanden.

Det protokoll, som blev resultatet av kapp- och kjolsömmerskornas strejk 1910, har ej allenast bringat dem högre lön, kortare arbetstid, humanare bemötande, bättre sanitära förhållanden, utan också ökat antalet medlemmar i deras fackförening från blott några hundraden till 60,000! Kunna bluslivssömmerskorna om två till tre år uppvisa samma resultat av sitt »protokoll», så få de nog ingen orsak att klaga över sin tre dagars långa strejk! Efter strejken de hade för nära tre år sedan, hade de i sin fackförening närmare 35,000 medlemmar; när strejken utbröt för två veckor sedan, hade antalet krympt till omkring 4,000. Nu ha de 20,000 och utsikt att behålla dem alla och att öka medlemsantalet, ty med antagandet av protokollet blir det en fördel att tillhöra fackföreningen, emedan medlemmar ha företräde vid anställandet av arbeterskor. Om sålunda av tre arbetssökande blott en tillhör fackföreningen, har hon som fackföreningsmedlem företräde — och det lär nog de andra två att snart ta ut sitt medlemskort!

Ett glädjande tidens tecken är att societetsdamerna denna gång lyst med sin frånvaro. Varken »Womens Trade Union League» eller skräddarnas fackförening önska deras medverkan att vinna allmänhetens sympatier. Man har lärt sig att det är endast och allenast

på sig själva som arbetarna måste lita i sin frigörelsekamp. Nästan alla de kvinnliga ledarna i strejken tillhöra partiet, och de få utomstående som hjälpa till äro sådana, som nog med tiden bli partimedlemmar. Gång på gång har jag från talarstolarna hört: »Societetsdamerna kunna ej hjälpa eder, Theodor Roosevelt kan ej hjälpa eder, undersökningar kunna ej hjälpa eder, endast er egen solidaritet kan bringa hem segern.» Och det är denna de på ett sådant underbart sätt lagt i dagen. Underbart, säger jag, emedan de allra flesta av de kvinnliga arbetarna aldrig förr tillhört en fackförening, aldrig förr varit med om en strejk och många aldrig i sitt liv hört ett socialistiskt eller ett agitatoriskt föredrag och slutligen emedan de äro minst ett dussin olika nationaliteter, mellan vilka arbetsgivarna gjort allt för att underblåsa hat, avundsjuka och ovilja.

Mätte seger bli belöningen för deras solidaritet!
Anna Söderberg.

Vår allmänbildning.

Den socialdemokratiska rörelsen har inom sig fött ett starkt allmänt bildningsintresse. Den har väckt ett medvetande om »självvärde» även hos förut indifferent individer, hos vilka det visserligen ofta stannar vid de enklaste begreppen om detsamma, men den har dock mäktat att även hos dessa åstadkomma en rörelse framåt. Men de, som man egentligen räknar med som intresserade, äro ändå en annan del; längre komma, rikare utrustade i andligt avseende och följaktligen med större möjligheter för utveckling. Dessa äro i de allra flesta fall vakna och aktiva, med starka anti- och sympatier och en ljus frigjordhet, som angenämt sticker av mot de ensidigt boklärds ofta förekommande trånghet. Vad som dock mest iögonfallande grad saknas och i mer eller mindre obehaglig grad gör sig påmind vid olika situationer är en »sann allmänbildning», eller, för att inte låta alltför omöjligt anspråksfull, en sann »uppfattning» av ordet allmänbildning. Uppfattningen om densamma är i regel så ytterligt ytlig, att den blir fullkomligt falsk. Då t. ex. det är prov på större allmänbildning att kunna ifylla en deklara-tions- eller växelblankett än att betala en gammal skuld; och den är mer allmänbildad, som kan hålla ett timslångt anförande utan att staka sig än den, som tigande arbetar ett skift för en sjuk kamrat. Sådana fruktansvärda begreppsförvirringar om värden och värden kan en falsk uppfattning om allmänbildningen åstadkomma. Den inte så litet ynkliga åsikten, att den skall vara en sorts »anteckningsbok», är också tyvärr granska utbredd. Anteckningsboken bör finnas; men den är inte alls det väsentliga, mycket mindre det hela. Utan den verkliga allmänbildningen är just vad som blir

kvar, när alla anteckningar tagits bort. Ty det är icke den abstrakta kunskapen, som här är värdet, utan den del av densamma, vilken jag haft förmåga att uppsuga så intensivt, att den genom mig blivit levande. Med ordet allmänbildning menas nämligen icke den bildning folk i allmänhet bör ha, utan det skall tänkas helt subjektivt. Det är alla våra egna förmågor som skola bildas. Varje lågsinnad tanke, varje vulgär känsla, varje usel handling representerar var för sig en av våra obildade förmågor och tyda antingen på att vi icke kunna tillgodogöra oss och sovra de inflytelser, under vilka vi stå, eller också att vi ha en orätt uppfattning om den verkliga allmänbildningen och dess nödvändighet. — Jag vågar säga, att den senare är den mest vanliga.

Det kan icke nog påpekas, att en massa död kunskap, som vi hopat i vårt minne, icke bör förväxlas med allmänbildning. En person, som åhört ett föredrag kan vara mera allmänbildad än den som hört hundratals och den, som håller en tidning, mer än den som håller alla de olika världsbladen. Vill därmed visst icke påstå detta är någon regel, ej heller att icke föredrag och tidningar äro nyttiga för vår allmänbildning, jag vill endast framhålla det, att den person, vilken hört endast ett föredrag och hade endast en tidning, ändå har kunnat ha såväl förmåga som vilja att levandegöra sin kunskap och sovra inflytelserna; då däremot den, som hört hundratals föredrag och hade en massa tidningar, kunde blott och bart vara en levande "anteckningsbok", "fullklottrad" från pärm till pärm.

Det gäller således inte endast att inhämta utan också att tillvarataga så, att därav följer en vidsynt blick och högsinnade tankar; handlingarna bli sedan därefter.

Det finnes ju en hel del inom det soc.-dem. partiet, som icke anse allmänbildningen särskilt nödvändig. Det är någonting, som får komma sedan, när det blir lämpligt, om den överhuvudtaget behövs. Ett resonemang, som i mitt tycke är ungefär detsamma som att: Grunden skall avsynnas, när bygget är färdigt.

Vi kunna kalla teorierna för rörelsens själ och utan teorierna vore rörelsen "själ-lös". Nåväl, men utan allmänbildning äro teorierna värdelösa — och den skulle ändå ej vara nödvändig.

Lisa Jönsson.

En barnens rätt.

(Ur »Svenska Socialisten» i Amerika.)

»Ack!» suckade Susie, »jag önskar, att det ännu ej vore tid att gå hem. Jag älskar att vara där man har roligt.»
»Varför», frågade Nettie, »har du ej roligt hemma? Kan ej du och Minnie

leka, sjunga och dansa? Äro icke din mamma och pappa goda?»

»Jo, pappa och mamma äro mycket goda mot mig», svarade Susie säkert, tankfullt blickande ut genom fönstret mot hemmet. »Minnie är god också, tror jag.»

»Hur är det fatt hemma hos dig?» frågade Nettie och nalkades det olyckliga barnet, medan Grace, hennes yngre syster, släppte sina leksaker och frågande såg på.

»Pappa bara läser och talar om sorgliga saker, läser om rysligt elaka kapitalister, svältande strejkare och brutala poliser, och sedan talar han med mamma om dem. Mamma skakar sitt huvud och säger att det är skamligt, och det är förfärligt. Hon ser så sorgsen ut många gånger, alldeles som om hon ville gråta. Det kommer att bli en förfärlig strid. Pappa och mamma säga så. De säga, att vi måste vara modiga och göra stora uppoffringar. De där uppoffringarna, som skola komma, äro otäcka saker, ty pappa och mamma se förskrämda ut, när de tala om dem. Vi komma säkert alla att svälta och frysa; de stora kapitalisterna hava alla kol och alla goda saker att äta. Det är helt enkelt förskräckligt.»

»O, Susie», protesterade Grace, som hade sprungit från sina leksaker. »Vi äro glada varenda dag. Pappa är alltid glad. Han sjunger och visslar jämt, och intet ont kan hända oss, när han är glad. När han kommer hem från sitt arbete, leker han alltid med mig och Nettie. Mamma är också glad. Hon skrattar alltid så hjärtligt, när pappa leker med oss. Kom över hit, så skall du få roligt.»

Susie blickade tvivlande på det lyckligare lottade barnet. »Pappa och mamma tro, att kapitalisterna skola taga allting här i världen», fortsatte hon, »och om de så göra, då måste vi svälta och frysa. Pappa och mamma tillhöra den revolutionära rörelsen. De se alltid skrämda ut. Jag vet, att de aldrig hava roligt. Jag önskar det icke funnes någon revolutionär rörelse och inga kapitalister, då tror jag även vi skulle vara lyckliga.»

»O, stackars Susie!» utropade Grace medlidsamt. »Ingen eländig rörelse får ta hand om oss. Vi tillhöra intet som ej är trevligt. Pappa och mamma äro alltid glada, och de skulle aldrig tillåta något ont hända oss. Pappa tror icke på slaveri, jag vet att han ej gör det. Han är socialist, men han skrattar så ofta och är alltid vid gott humör.»

»Ja, mamma och pappa äro socialister också, men de skratta aldrig», svarade Susie. »Häromdagen sade Minnie, att även hon är socialist nu, och att jag skall bli detsamma. Hon läser och läser om kapitalisterna, och numera skrattar inte hon heller.

Nettie, den äldsta av trion, hade för en stund lyssnat och tänkt över vad hon hört. »Pappa skulle aldrig låta oss lida», försäkrade hon med övertygelse. Han skulle inte låta någonting skada oss. Jag hörde honom häromdagen

säga, att jag och Grace fingo icke bliva oroade med de där underliga sakerna han kallade problem. Han sade, att små gossar och flickor böra vara lyckliga och ej oroas med stora saker förrän de växt upp. Min pappa talade om för min mamma, att endast de glada äro starka och sade, att vi måste växa upp i glädje, så att vi kunna bli starka. Jag vet, att detta är sant, ty när jag har roligt, är jag så stark, att jag kunde lyfta vad som helst, och när pappa häromdagen kom hem och berättade om valet av en annan socialist, hoppade han högt av bara glädje.»

Susie vände sig om för att gå. »Jag hatar kapitalisterna», sade hon, »och socialisterna och de strejkande. Jag hatar allt, som icke låter mig och Minnie och pappa och mamma vara glada», och med ett uttryck av bitterhet gick hon över gräsmattan mot sitt hem. Vid sin egen grind vände hon sig om och såg på huset hon nyss lämnat. »Kanske inte mamma och pappa har det glada slagets socialism», sade hon för sig själv. »Jag tänker det är orsaken.»

Anna M. Barnard.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Västerås kvinnoklubb.

Vid årsmötet den 7 jan. valdes till styrelse: Agnes Söderquist, Emma Gustafson, Emelie Hanne, Anna Olsson och Augusta Pettersson. Revisorer blevo Ida Olsson, Emma Palmkvist.

Ur årsberättelsen kan anföras: Firande av klubbens femårsfest. Ett offentligt diskussionsmöte. Ett större möte för kvinnoorganisationer i Södermanland och Västmanland, varvid en hel del viktiga frågor behandlades.

Av frågor, som diskuterats på mötena, kan nämnas: Barnauppfostran. Kvinnoklubbarnas framtidsutsikter. Vår ställning till en del religiösa frågor. Arbetarehustruns bildningsmöjligheter.

Flera gånger under året har styrelsen behandlat frågan om pantbankernas omorganisation. Ännu har dock ej något resultat nåtts, men hoppas vi dock att kunna göra något åt saken. Så ofta som möjligt ha föreläsningar och uppläsning hållits på mötena.

Omkring 1,900 Morgonbris ha under året försålts.

I slutet av året bildades en studiecirkel, som redan, tack vare arbetarnas riksförbunds anslag, har över ett trettiotal utmärkta böcker.

Kvinnoklubbarna böra sannerligen här passa tillfället.

Ja, detta kan vara nog för tillfället. Hopas det blir mer nästa år.

Kamrathälsningar.

Agnes S—t.

Adressförteckning.

Verkställande utskottet:

Ordf.: fru Agda Östlund, Upplandsgatan 61
4 tr. Allm. Tel. Vasa 2086.
Skr.: fru Anna Sterky, Barnhusg. 16, 1 tr.

Oredovisade Morgonbris för 1912.

	Kr.
Arlöv, fru S. Andersson	11: 40
Enköpings S. D. U.	22: —
Falu Kvinnoklubb	17: —
Hallstahammars Kvinnoklubb	6: —
Järplidens arb.-kom.	9: 60
Kallinge S. D. U.	4: —
Frånö loge av N. O. V.	3: —
Lakoträsk arb.-kom.	7: 20
Lönneberga loge av N. O. V.	15: —
Lesjöfors, E. Stolpe	9: 60
Lindesbergs S. D. U.	5: 60
Lillhamra, C. S. Andersson	5: 40
Schebo arb.-kom.	4: —
Uddevalla, fru Ada Lind	7: 20
Uddebholm, Axel Pettersson	6: 80
Ånge arb.-kom.	32: —

Afton- och Morgonland

heter en liten diktsamling av Karl Hedmansson, utgiven på Tidens förlag, väl värd att köpas och läsas. I synnerhet av dem, vilkas drömmar och strävan den sjunger om. Hedmansson har själv lystrat till sitt maningsrop:

»Rena dig till sång, min vilja!
Ty på hårda arbetsvägen
är det gott att viljan sjunger».

X. X.

De olika könstyperna.

(Ur Frida Steénhoffs sista föreläsning i Folkets hus i Stockholm.)

(Forts.)

Låt oss endast betänka, att mannen blev ägare till jorden, produktionsmedlen, kapitalet samt till allt det som utbetalades i samhället i form av löner — han blev en oberoende ekonomisk enhet — under det kvinnan, som arbetade fullt ut så ihärdigt som mannen, och hade moderskapet dessutom, fick ingenting för sitt arbete, men fick underhåll, om hon stod i sexuell förbindelse med mannen. Penningen blev arbetets värdeämne, men kvinnans arbete värderades icke i penningar. Hon blev därför icke någon självständig ekonomisk enhet. Vad som hos kvinnan värderades och vad som skaffade henne denna världens goda, det var icke högre egenskaper, vilka genom uppskattande stegrats, utan hennes skönhet och lämplighet som könsvärde.

Vilken tvångsträning detta har varit för de egenskaper, som sammanhänger med den kvinnliga sexualiteten, och vilket tvångsförsummande av de anlag, som mannen icke värderade särskilt hos kvinnan, därför att han fick tillräckligt av dem hos männen, och bättre, då ju männen hade fördel av att träna upp sina intellektuella och allmänmänskliga anlag, detta faller vid minsta eftertanke lätt i ögonen. Därtill kom ännu ett skäl, varför kvinnan ej fick utveckla sin begåvning. Mannen kände svartsjuka däremot. Han fruktade, att den skulle distrahera henne från att i honom se hela sitt in-

trasse och som det hette leva för honom.

Detta, att kvinnan medelbart och godtyckligt, allt efter sin fysiska tjuvingskraft, skulle ta sin bergning ur mannens hand, i stället för att få den direkt såsom arbetsvinst eller arbetslön, har varit henne en ödesdiger utvecklingspers. Hon har därigenom blivit så förfärligt smidig, hon anpassar sig till vad som helst, hon ljuger bort sin själ, om det gäller, hon kysser, när hon ingenting menar, hon sätter en ära i att inte ha någon vilja, någon stolthet, någon egen mening, hon koketterar med sitt slavmärke och blir ond på dem, som vilja revolutionera henne. Men jag vågar säga, att allt detta är inte kvinnan själv. Det är utväxter på hennes själ, som åter kan försvinna. Självt har hon gått så pass ofördärvad ur förnedringens pers, att man kan kalla hennes själs kärna fräsch och frisk och full av mod och tro. Bästa beviset därför är, att i hennes sinne alltid funnits resonans, när det gått en maning genom världen att förnya och förbättra samhällena. Vi finner henne alltid med, eldig och eldande, när det varit fråga om resning till massornas befrielse. Oegenlyttig, likgiltig för faran har hon snart sagt över hela jorden vid mannens sida kämpat och blött för mänskliga rättigheter. Tack vare naturens eviga förnyelsekraft är kvinnosjälen den dag som är ung och spänstig som om den aldrig genomlevat några långa tidsskeden, tryckt under slaveriets ok.

Vad resultatet i framtiden blir med den differentierade typ man och kvinna nu en gång fått, lämnar vi därhän. Det är inte rådligt att profetera och i detta fall av ingen vikt. Men vi hoppas att hälsa, ädelhet och skönhet i lika hög grad skall bli båda könen beskärdade del. När kvinnan inte längre tar bröd ur mannens hand, vågar hon ha samma anspråk som han på att den hand hon smeker är god mot henne. När kvinnan blir ekonomiskt oberoende kommer sexuallivet bland människorna med nödvändighet att få en annan karaktär och mindre plats. Det är ju i högsta grad sannolikt, att när allt det som inte är äkta inom sexuallivet, utan framhycklat och frameggat på grund av motiv, alldeles främmande för verkliga behov, men sammanhängande med förvärvsbegäret, när allt detta försvinner som överflödigt, blir totalsumman omsatt sexualitet ofantligt mycket mindre. Det är ju nu tillräckligt att gå en gata fram för att se vilken mängd krafter, som spekulera i könsslaveriet. Det är som ett börsspel, där en massa jobbbara försöker bringa sensationens aktier i höjden. Det är hel storindustri, som florerar med hjälp av könsslaveriet. Snart sagt varje bodfönster bär vittne därom. Och om människorna fick någon verklig glädje därav! Men det är en industri, som tar deras pengar och ger dem skräp. Den verkliga konsten, den

I EN FÖRSTÄNDIG HUSMODERS SKAFFERI SAKNAS ALDRIG THULE CACAO

som är marknadens förnämsta cacao-märke. Såväl gamla som unga inom familjen föredraga de THULE Cacao tillfrukostdryck på grund af dess välsmakande o. närande egenskaper. Till salu öfverallt å 45 öre pr paket

verkliga skönlitteraturen har intet med dessa artiklar att skaffa, som i bok och bild, i teater och biograf oavbrutet söker dra människornas intresse från reflexionens till sensationens område, för att förtjäna på dem. Och dock skulle reflexionen vara dem så mycket nyttigare. I synnerhet de fatiga skulle väl behöva behålla sina pengar eller använda dem i den bildningstjänst, som skulle kunna ändra deras öde.

Må ingen emellertid tro, att jag föreställer mig några ekonomiskt fullkomliga tider, när kvinnan kommer i samma ställning som mannen nu har till egendomen. Långt därifrån. Det blir ett litet steg framåt allenast. Någon ekonomisk idealtid tror jag inte på, så länge det själviska tvistandet om mitt och ditt skall fortsätta. Jag hoppas det individuella förvärvsbegäret en gång skall ha sett sin tid ute och ersättas av förmågan att kunna arbeta för det gemensamma ägandet av allt. Men man kan knappast, när man iakttar det nuvarande tillståndet i världen, tro samegendomstiden vara nära förestående. Penningens tid räcker nog ännu ganska länge, den har nog en lång skymning och afton att dra på, innan den nya dagen kommer. Kvinnans ekonomiska oberoende av mannen blir först under samegendomstiden fullkomligt, därför att människornas allmänna, ekonomiska oberoende av varandra då först blir fullkomligt. Men hon kan dock dessförinnan bli fri från det extra plus av beroende, som ligger i könsslaveriet.

Männens fel.

Männen klaga ofta över, att kvinnorna äro särskilt likgiltiga för ideella och sociala spörsmål. Det är så få kvinnor, som besöka möten och föredrag, där nämnda spörsmål behandlas, det är så få kvinnor som aktivt deltaga i kampen för moderna frihetsidéer och i det sociala arbetet. Så klaga männen och ha nog rätt i mycket. Men sällan tänka de på eller tala om orsakerna varför kvinnorna i allmänhet äro så likgiltiga i berörda avseenden.

I ett samhälle, som styres av män

och där redan barnen läras i skolan, att kvinnan skall vara sin man underdånig i allt och mannen är husets herre och familjens huvud etc., i ett sådant samhälle är ej gott för kvinnan att vara självständig och göra sig vidare gällande i den sociala kampen.

Särskilt svårt är det för de gifta kvinnorna av arbetareklassen. Dessa kvinnor äro nästan uteslutande hänvisade till hemmets trånga område, inom dess väggar få de leva all sin tid och endast där inhämta de lärdomar och visdomsfrön som leta sig dit.

Den kvinna, som visserligen är gift, men med en upplyst nykter man, och dessutom ej har några barn, en kvinna i den ställningen är ju något så när fri och kan inhämta åtskilligt av vad som rör sig i tiden — om hon vill. Men hur många gifta kvinnor ha det så fritt och självständigt?

De flesta gifta arbetarekvinnor äro mödrar till ett eller flera barn, som de måste ägna omsorg, få stunder bli då över efter allt hushållsbestyr och ekonomiskt räknade. Dessa mödrar till många barn få förlåtas, om de sällan synas på offentliga möten eller föredrag. De ha sannerligen tillräckligt att tänka på och syssla med ändå. I all synnerhet, som deras män i regel icke hjälpa dem i dessa bestyr med barnen, utan förmena att det är kvinnogöra endast.

De flesta män, även bland arbetarna, anse under sin värdighet att se efter barn eller att tillfälligt sköta hushållet. Därför är det så sällan de gifta kvinnorna kunna komma ifrån hemmets bestyr för att delta i det sociala arbetet. Under sådana förhållanden kunna de icke heller bliva vidare insatta i de sociala frågorna. Och då kunna de icke heller hysa något översvallande intresse för samma fråga. Därtill kommer, att många män göra allt för att det möjliga intresse, som finnes, avsvagnar. Ty då kvinnorna fråga sina män, vad de hade för sig på det mötet, vad den talaren sade i sitt föredrag, då kvinnorna framställa frågor i den riktningen, få de ofta retliga svar, som gå ut på att kvinnor ej begripa sådant; det är ej något för kvinnor, med mera i den stilen.

Det finnes ännu ej många män, som lämna sin hustru alla önskade upplysningar i frågor av intresse. Ännu är det ej många män, som kommit så långt i utveckling, att de erkänna kvinnans likställighet med mannen, att kvinnorna ha lika stor rätt till livets bord som männen.

Men för varje dag ökas dock antalet av de män, som inse kvinnornas betryckta ställning och som erkänna kvinnornas berättigade krav på frihet och jämlikhet med männen.

Vid tanken på den ökade förstälsten bland männen för kvinnornas sak ha ni kvinnor ännu en anledning att ej förlora hoppet i striden för edra rättigheter.

Fredrik Rosengren.

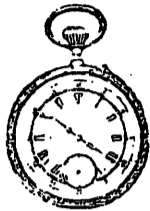
Arbetarebanken

Avdelningskontoret: Kungsgatan 20.
Betalar högsta Sparkasseränta.

Bliv agent

för INGERSOLL!

14,000 ur om dagen

säljas av Ingersolls amerikanska ur. Varje ur med garanti. Pris 5:—, 6: 50, 8:—, 9:— (armbands-) och 10:— kr. färgyllt, nickel och oxidrad metall.

Kedjor fr. 50 öre—5 kr. st.

Insänd kr. 5, erhålles franco ett provur i önskad metall.

Amerikanska Urimporten, Klarabergsgatan 46, STOCKHOLM.

Svenska Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden.

Folkpensionering,

Folkförsäkring,

Livförsäkring.

Förmånligaste försäkringsvillkor.

Nya Banken

Emottager insättningar å

Deposition

Kapitalräkning

Sparkasseräkning

4 ¹/₂ %

Insättning i banken kan ske genom brev. Särskilt lämplig för å landet boende är kapitalräkning, där räntan lägges till kapitalet och besked varje halvår lämnas över räkningens ställning.

Banken åtager sig utan särskild avgift, uppbörd för sjukkassor, om anmälan härom sker å bankens kontor.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,

Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.

Kommendörsgatan 25.

Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.

Fleminggatan 59 B.

Lidingö Villastad.

Depositions-Ränta } 5 proc.

Kapitalräkn.-Ränta } 5 proc.

Sparkasse-Ränta 4 ¹/₂ proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiärbefrielse vid sjukdom och olycksfall, m. fl. förmåner.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 3:dje fredagen i varje månad kl. 7 e. m. å Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordfr. och korresp. fru A. Frösell, Vestmannag. 48, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppbörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i varje kvartal å Bryggeriarb.-förb. exp.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje mandagen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m. *Styrelsen.*

Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb avhåller möte 1:sta och 3:dje mandagen i månaden i Folkets Hus F-sal kl. 8 e. m. Sjukkasen har uppbörd andra mötet i månaden. *Styrelsen.*

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje mandagen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus. *Styrelsen.*